

УРСУЛА ЛЕ ГУИН БЕЛЕЖКИ ЗА УЕРЕЛ И ЯЙОУЕ

Част 0 от „Яйоуе и Уерел“

Превод от английски: Мария Кръстева, 1997

chitanka.info

ИЗВАДКИ ОТ КНИГАТА „НАРЪЧНИК НА ПОЗНАТИТЕ СВЕТОВЕ“, ОТПЕЧАТАНА В ДАРАНДА, ХЕЙН, ПРЕЗ 93-ИЯ ХЕЙНСКИ ЦИКЪЛ, 5467 ГОДИНА СПОРЕД МЕСТНОТО ЛЕТОБРОЕНЕ

Слънчевата система Уерел-Яйоуе се състои от 16 планети, които обикалят около жълто-бяла звезда (RK-tamo-5544-34). Живот се е развил на третата, четвъртата и петата планета. Петата, която на езика на Вое Дайо се нарича Ракули, е обитавана само от безгръбначни същества, издръжливи на сухи студове, и не е била експлоатирана, нито колонизирана. Третата и четвъртата, съответно Яйоуе и Уерел, са в границите на хейнските атмосферни норми, гравитация, климат и т.н. Светът Уерел е бил заселен в края на Великата експанзия от Хейн, тоест през последните милион години. Изглежда, че местна фауна е нямало, понеже всички жизнени форми, които се наблюдават там, са от външен произход, включително и част от растенията. На Яйоуе не е имало животни до колонизацията ѝ от уерелианците през 365 година преди новата ера^[1].

УЕРЕЛ

ЕСТЕСТВЕНА ИСТОРИЯ

Четвъртата планета спрямо централната звезда на тази система притежава седем малки спътника. Преобладаващият климат е умерен, с големи студове на полюсите. Флората ѝ е предимно туземна, а фауната — от хейнски образци, съзнателно видоизменени, за да се получи симбиоза с местната растителност, и по-нататък преобразувани в процеса на генетично приспособяване. Съответната адаптация при хората включва цианинов цвят на кожата (от черен до блед със синкав оттенък) и очи без бяло — явно и двете особености са свързани със слънчевия радиационен спектър.

ВОЕ ДАЙО: БЛИЗКА ИСТОРИЯ

През 4000–3500 година преди новата ера агресивни, неуседнали чернокожи племена южно от екватора на единствения голям континент (мястото, където сега живее техният народ) осъществяват нашествия и покоряват по-светлите хора от севера. Тези завоеватели установяват робовладелска система, закрепена върху различията в цвета на кожата.

Вое Дайо е най-многобройната и най-богата нация на планетата — всички останали народи от двете полукълба са васални държави-сателити или материално зависими от нея. В продължение на 30 века воедайанската икономика е била основана на капитализъм и робство. Общо взето, подобна хегемония позволява да се представи Уерел като единно общество. И понеже то се променя бързо, описанието му трябва да се разглежда в минало време.

СОЦИАЛЕН СТРОЕЖ НА РОБОВЛАДЕЛСКАТА СИСТЕМА

Класи: господари (*собственици или гареоти*) и роби (*асети*). Всеки човек без изключение принадлежи към класата на своята майка.

Цветът на тялото варира от синьо-черно, синкаво и сиво-бежово до почти бяло. (Албинизмът засяга само косата и очите, когато са тъмни.) В идеалния случай и теоретично класата се определяла така: господарите са черни, а пък робите — бели. Но на практика мнозина богаташи са чернокожи, всъщност преобладават тъмнокожите: някои асети са черни, по-голямата част имат бежова окраска, други са бели.

Собственици се наричат мъжете, жените и децата.

Думата *собственик* означавала или класата като цяло, или индивид (семејство) с повече от двама роби.

Онзи, който притежава само един-двама асети или никакви, е безимотен *собственик* — тоест *гареот*.

Вайотът е член на наследствената военна каста на господарите; чиновете тук са *райга, задио, ога*. Вайотите почти винаги са участвали във войската. Семејствата им също принадлежат към управляващата върхушка.

Жените *собственици* формират подкласа или по-низша прослойка. Всяка нейна представителка е законно притежание на мъжа (бащата, чичото, брата, съпруга, сина или охраняващия). Повечето изследователи твърдят, че половото разделение в обществото на Уерел е не по-малко съществено от социалното, но не толкова явно, тъй като преминава през него — например *собственичките* се смятат за по-високостоящи от всички асети. И понеже господарските жени се явяват нечия *собственост*, те не са можели да владеят имоти (включително хора), обаче са имали право да се разпореждат с тях.

Асетите са роби, робини и деца. Пейоративни^[2] обръщения: калтаци, тебешири, бели.

Лулите са трудеци се, управлявани от един човек или семејство. Всички роби на планетата Уерел са лули, с изключение на *макилите* и

асетите войници. Те били продавани на Корпорацията по развлеченията или армията и притежавани от тези институции.

Евнусите са слуги, приели да бъдат кастрирани (в повечето случаи доброволно, в зависимост от възрастта и т.н.), за да се сдобият с обществен статус и привилегии. Историците на Уерел споменават за някои евнуси, които са се издигнали до голямо влияние в различните правителства; мнозина са заемали важни постове в администрацията. Босовете на женската част в лагера винаги са били такива кастрати.

До миналия век *актът на освобождаване* е бил изключително самотно явление, ограничило се с няколко легендарни случая на роби, чиято възвишена преданост и добродетели са накарали техните господари да им подарят най-скъпоценното благо. Когато на Яйоуе започва революционната война, подобна практика става все по-честа на Уерел, вдъхновявана от *Общността* — сдружение от имотни хора, които пропагандират премахването на робството. Освободеният асет законно има ранг на гареот, макар че другите рядко се отнасят по този начин към него.

По време на Освобождението пропорцията между асети и собственици във Вое Дайо е била 7:1. (При положение, че половината от господарите са били гареоти.) В по-бедните държави това съотношение е по-ниско или обратно; в екваториалните райони то е 1:5. Като цяло на един уерелиански собственик се падат трима роби.

КЪЩАТА И ЛАГЕРЪТ

По традиция в провинцията (из разните имения, ферми и плантации) асетите живеели в лагер, целия обграден със стена и с една-единствена врата. Лагерът бил разделен на две от ров, минаващ успоредно на зида, в който се намирал входът. Страната откъм вратата се наричала *портална* и била мъжката част, а *вътрешната половина* — женска. Децата растели в нея; когато момчетата станели на 8–10 години, ги изпращали оттатък. Робините обитавали колиби. Майки и дъщери, сестри или приятелки обикновено споделяли общ покрив — от две до четири жени заедно с потомството си. Мъжете и малчуганите населявали бараки откъм портала, известни като общежитията. Хората, които не ходели на работа, поддържали зеленчукови градини в колонията. По-възрастните готвели храна, стариците пък управлявали местния живот.

За евнусите имало отделни постройки до външната стена, снабдени с наблюдателен пост. Те изпълнявали служба на шефове — посредници между стариците и трудовите босове (роднини на господарите или наемни гареоти, заети да надзирават работещите асети). Самите босове разполагали с квартири извън лагера.

Семейството на собствениците и техните подчинени живеели в Къщата. Този термин включвал всички сгради, жилищата за помощния персонал, животинските обори, но по-специално големия дом на фамилията. В традиционните комплекси мъжкото крило (азаде) и женското (беца) били строго разделени. Степента, в която се ограничавали правата на жените, зависела от богатството, влиянието и обществения престиж, които имало семейството. Съпругите на гареотите притежавали значителни привилегии — можели да се движат свободно и да упражняват своя професия, докато дамите от заможни и изтъкнати родове били държани затворени въщи или излизали само в градината, опасана от стени, ала никога без многоброен мъжки ескорт.

Някои робини се приютявали в женското крило като домашна прислуга и за да бъдат употребявани от мъжете; другаде използвали за

целта евнуси.

Във фабриките, мелниците, мините и т.н. лагерната система действала с известни модификации. Там, където съществувало разделение на труда, мъжките колонии били управлявани от наети гареоти, а пък в женските стариците се грижели за реда. Робите, продадени в неволя, изкарвали средно около 28 години. При този краткотраен живот на асетите през ранния период на колонизацията някои собственици създават кооперативни лагери за човешко възпроизводство. Жените в тях били държани, за да зачеват редовно, като вършели по-лека работа. Част от тия разплоднички раждали дете всяка година в продължение на близо четвърт век.

НАЕМНИЦИ

На Уерел всички „тебешири“ са били лично притежание. (Корпорациите на Яйоуе променят тази схема — всъщност те разполагали с роби, които нямат лични господари.)

В градовете на света Уерел асетите обикновено живеели като домашни работници при своите покровители. През последното хилядолетие нормална практика става богатите да дават под наем излишните им хора във фабриките за квалифициран или неквалифициран труд. Компаниите ги използвали според нуждите си и плащали процент от печалбата. Един собственик можел да се издържа, ако пусне под аренда дори само двама обучени асети. Така наемниците (мъже и жени) оформят най-многобройната група от подчинени в големите градове и в част от по-малките. Те населявали общежития — просторни къщи, разделени на апартаменти, чиито босове били гареоти. Тук трябвало да се спазва вечерен час и се водел отчет при излизане и влизане.

(Нека да подчертаем разликата между *наемниците* от Уерел и *крепостните* яйоуейци. Последните са роби, които дължат на своя патрон десятък или друга такса от печалбата на самостоятелно избрана от тях работа. Това се наричало „свободен данък“. Една от първоначалните цели на *Хаме*, нелегална организация на потиснатите във Вое Дайо, била да въведе същия принцип на Уерел.)

Повечето открити комплекси и всички градски домове били обособени на азаде и беца, но някои господари и компании позволявали на техните асети да живеят по двойки, макар да им забранявали да сключват брак. Собствениците имали право да ги разлъчат винаги, когато пожелаят. Покровителят на майката автоматично притежавал децата на всяка такава двойка.

В традиционния лагер хетеросексуалните сношения били строго контролирани. Онези, които се осмелявали „да прескочат рова“, го правели с риск да бъдат убити. Идеалният мит на собственичеството е разделението на двата пола, а босовете трябвало да ръководят селективно възпроизводството, като избрани мъже служели за

оплождане през определени оптимални интервали. Така се получавал необходимият брой деца роби. Родилките били заети с тежък труд, за да се избягнат нежеланият прираст и ежегодната им бременност.

Ако попаднали на благосклонни господари, жените и евнусите често са можели да предпазят момичетата от изнасилване и дори да помогнат за някои връзки по любов. Но по-трайните контакти обикновено се предотвратявали от собствениците или стариците и никаква форма на брак между асети не била допустима от закона на Уерел.

РЕЛИГИИ

Почитанието на Туал — богиня-майка, олицетворяваща хармонията и прошката — е официалната религия на Вое Дайо. Във философски смисъл Мадона Туал представлява въплъщение на Творящия Дух, Ама Творящия. В исторически план тя е смес от множество локални и природни божества и в някои местни традиции често се разпада отново. Ако говорим за националния аспект, налагането на тази вяра е свързано със стремежа на Вое Дайо към хегемония над останалите страни, макар по произход самата религия да не е склонна да се натрапва по агресивен начин. Нейните свещеници могат и наистина притежават високи държавни постове.

В класово отношение съответните практики, обвързани с поклонението пред Мадоната, се налагат от господарите във всички робски лагери както на Уерел, така и на Яйоуе. Туализмът е идеология на собствениците. Тя е насилствено внедрена сред асетите и въпреки че те я тачат чрез обредите си, болшинството са камиити. Туалитското общество включва в сложната си система поклонение и пред Камие, който се възприема като някакъв вариант на Творящия Дух. Неговите ритуали между слугите и войниците (повечето вайоти също ги предпочитат) са нямали свое обособено духовенство.

Аркамие или „Животът на Камие Воина“ (той е още Пастира, божество, което умеело да заповядва на зверове и животни; и Роба, понеже дълго е бил в плен при Господаря на нощта) е героичен епос, усвоен преди 3000 години от асетите. Това е свещеният текст на тяхната религия. Тук се проповядват добродетели, специфични за войника и роба: покорство, кураж, търпение и самоотверженост, а също така — вътрешна, духовна независимост, стоическо безразличие към нещата от този свят, страстен мистицизъм. Човек може да владее същинската реалност само ако се откаже от привидната ѝ зрима форма. Асетите и вайотите включват в своето богопочитание и Туал като превъплъщение на Камие, който пък е много сроден с Ама Творящия. „Стъпалата на живота“ и „приемане на мълчанието“ са сред

мистическите представи и практики, общи едновременно за камиити и туалити.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ЕКУМЕН

Първият Пратеник (1724 година според екуменския календар) е посрещнат с голямо недоверие. След като било позволено на една делегация под строг надзор да кацне със звездолета „Хугум“, преговорите завършват без успех и не се стига до споразумение. На пришълците е забранено да навлизат в слънчевата система, управлявана от Вое Дайо и неговите съюзници. Тогава Уерел, чиято водеща нация е именно Вое Дайо, подема бърза надпревара в развитието на космическите отрасли и ускорява напредъка във всички техноиндустрии. Десетилетия наред правителството, промишлеността и войската тук биват тласкани от параноидните очаквания за въоръжено нападение *отгоре*. Тъкмо тези опасения довеждат само за тринайсет години до колонизацията на Яйоуе.

През последвалите три века Екумен се опитва периодично да осъществи връзки с уерелианците. Започва обмен на информация по настояване на Университета в Бамбур, подкрепен от консорциум на разни научни институти. Най-сетне, след повече от 300 години, звездните гости получават разрешение за няколко наблюдатели. По време на Освободителната война на Яйоуе те са поканени да изпратят посланици във Вое Дайо и Бамбур, а по-късно — в Гатай, Четирийсетте държави и при други народи. За известен период неспазването на Конвенцията за забрана на въоръженията не позволява на Уерел да се включи в Екумен въпреки натиска, оказван от воедайанци върху останалите страни, които държат да запазят своите оръжия. След отмяната на тази конвенция Уерел се присъединява към космическото семейство — 359 години подир първия контакт и 14 след Освободителната война.

Като владение на корпорациите и без собствено правителство, колонията Яйоуе се е смятала от нейните завоеватели за неподходяща да влезе във Вселенския съюз. Пришълците обаче продължават да поставят под въпрос правото на четирите компании да експлоатират планетата и народа й. През последния етап от Освободителното движение Партията на свободата поканва звездни наблюдатели, а

установяването на постоянен Пратеник там съвпада с края на сраженията. Екумен помага чрез преговори да се премахне икономическото господство на Вое Дайо. В даден момент Световната партия едва не успява да прогони *гостите* (както и самите уерелианци), но когато това течение търпи провал, Съюзът оказва подкрепа на временното правителство до провеждането на избори.

Яйоуе става членка на Екумените в 11 година след Освобождението, тоест три години преди Уерел.

ЯЙОУЕ

ЕСТЕСТВЕНА ИСТОРИЯ

Третата планета спрямо централната звезда на системата има топло-умерен климат с малки сезонни промени.

Бактериалният живот се е развил много отрано и е твърде богат в зависимост от условията. Отделни микроскопични морски обитатели се определят като животни, но преобладаващи са растенията.

На сушата е кипяло щедро разнообразие от сложни видове, фотосинтетични и сапрофити^[3]. Повечето са вкоренени, а някои притежават „пипала“ (групови или индивидуални) за бавно придвижване. Дърветата са основните големи ботанически форми. Южният материк е покрит почти изключително с тропическа джунгла — дъждовни лесове от брега до площите, където не могат да виреят гори в полярния регион, и до тайгата в антарктическия пояс. Великият континент, обрасъл с дървета из най-северните и най-южните му части, представлява степи и савани в центъра си, който е изпъстрен с огромни пространства блата по крайбрежните равнини.

При отсъствието на съответни насекоми растенията са снабдени с различни приспособления, за да използват вятъра и дъжда за опрашване и размножаване: експлозивни семена, крилати люспи, семенници, които умеят да се носят по въздуха на стотици мили, водоустойчиви спори, „зариващи се“ или пък „плуващи“ кълнове, лиани, ресници и така нататък.

Топлите, относително плитки морета и обширните тресавища край тях дават живот на най-разнообразни неподвижни и мобилни растения от рода на планктон, водорасли, солени треви; представители на коралите и гъбите (те образуват постоянни отлагания предимно от силиций); уникални форми като „плувците“ и „гледците“. Грамадните площи, покрити с водни кринове, били експлоатирани от корпорациите толкова хищно, че само за трийсет години този вид изчезнал от планетата.

Необмисленият внос на растителни и животински екземпляри унищожават или изтласква около 3/5 от местните обитатели, към което се добавят замърсяването на природната среда плюс пораженията от

войните. Собствениците пренасят тук елени, бързи кучета, котки и коне, за да ловуват. Елените заякват и изстребват голяма част от туземната фауна. Но повечето чужди животни с течение на времето загиват. Онези гости, които успяват да се съхранят на Яйоуе, са следните:

птици (домашни породи, отглеждани заради месото и яйцата им; пойните биват разпродадени и само малко съумяват да се адаптират и оцелеят);

кучета лисичари и петнисти котки;

едър рогат добитък (питомен, в запуснатите райони — подивял);

елени (диви, наречени блатни, защото са се приспособили да живеят сред тресавищата);

ловни котки (редки, също диви, обитават из мочурите).

Пускането на някои видове риба в реките се оказва гибелно за местния растителен живот, а пък оцелелите пасажи биват отровени. Всички опити да се завъдят разни риби в океаните остават безуспешни.

Конете са поголовно изклани по време на Освободителната война като символични притежания на собствениците.

КОЛОНИЯТА: УСТАНОВЯВАНЕ

Първите космически ракети на Уерел достигат Яйоуе през 365 година преди новата ера. Пришълците започват активно разпределение и оползотворяване на природните богатства. Минната корпорация, собственост изцяло на инвеститори от Вое Дайо, получава пълни права за разработка на всички находища. В рамките на четвърт столетие по-големите и ефективни кораби правят този отрасъл още по-производителен, а фирмата се заема редовно да прехвърля роби до Яйоуе и руди и минерали до Уерел.

Втората силна компания, която се учредява, е за използване на горската дървесина. Тя предприема хаотична сеч и превозва свежия материал, при положение че промишленото и демографско нашествие и без това драстично намалява лесовете.

Експлоатацията на океаните става огромна индустрия към края на първия век и Корабната корпорация на Яйоуе обира водните кринове с грамадни печалби. Щом този източник за обогатяване изчезва, вниманието се насочва към преработката на други морски видове, особено маслодайното водорасло келп.

През началния период т.нар. Плантаторска корпорация вече системно отглежда внесени зърнени култури, овощки и местни растения като например тръстиката ое, плода пини. Топлият умерен климат в повечето земи плюс отсъствието на насекоми и хищни животни (поддържано чрез строга карантина) позволяват внушително развитие на селскостопанското производство.

Четири големи корпорации налагат абсолютен контрол върху съответните отрасли, макар през годините да са се водили много борби (със средствата на закона или юмрука) за спорни права при експлоатацията на дадена област. Никаква конкурентна компания не е успяла да разбие диктата на четворката, която имала пълна и активна подкрепа — военна, политическа, научна — от правителството на Вое Дайо. Всъщност то се оказва най-облагодетелствано от печалбата тук. Основните инвестиции за третата планета се дават винаги от държавния апарат и капиталистите. Могъща сила още от самото

начало на колонизацията, след 300 години Вое Дайо се превръща в най-богатата страна на Уерел, установила безусловна хегемония над всички останали. Властта ѝ над корпорациите обаче е просто формална. Тя е принудена да преговаря с тях като със суверенни партньори.

НАСЕЛЕНИЕ И РОБСКА ИНСТИТУЦИЯ

През първия век в колонията се транспортират само мъже, а четворката държи пълен монопол при превозването им посредством Интерпланетарен картел. По онова време преобладават работници от по-бедните нации на Уерел; по-късно доходно става възпроизводството на роби за пазара в Яйоуе и повечето асети биват изпращани от Бамбур, Четирийсетте държави и Вое Дайо.

През същия период населението нараства до 40 000 души от класата на собствениците (80 процента мъже) и около 800 000 роби (всички без изключение от силния пол).

Установени били няколко експериментални *емигрантски градове* — селища на гареоти, заети предимно с преработка на хранителни стоки и с услуги. Първоначално тези центрове се приемат добре, но после са премахнати от корпорациите, които принуждават правителството на Вое Дайо да ограничи износа само до техни служители. Заселниците биват върнати обратно и дейността им се поема от робите. Така „средната класа“ в света Яйоуе се състои от полунезависими (крепостни) хора, а не от гареоти и наемници, както на Уерел.

Цените на асетите се покачват все повече, защото минните и селскостопански предприятия унищожават човешкия живот — например един рудничар през първия век обикновено е имал около пет трудоспособни години. Личните собственици започват тайно да внасят жени за сексуални и домашни прислужници. Поставени на такъв натиск, корпорациите променят регламента и вече допускат присъствието на робини (238 преди новата ера).

Отначало те са били възприемани като разплоден добитък и живеели само в лагерите към плантацията. Но щом става очевидно, че могат да бъдат използвани за всякаква дейност, това ограничение отпада на повечето места. Жените обаче е трябвало да се приспособят към установената от цял век обществена система на робите мъже, в която са се внедрили като по-низши същества.

Понеже освобождаването чрез акт не е било позволено, с нарастване на населението се получава излишък от хора, а статусът на *крепостника* добива извънредна популярност. Той си намира наемна или независима работа и плаща „свободен данък“. Обикновено дължи на една или няколко корпорации месечно (годишно) някаква сума — да речем, 50 процента. Това е таксата му за правото да се труди отделно. Мнозина се устройват като изполичари, продавачи, мелничари и в сферата на обслужването. През третия век от колониалното иго в градовете вече се създава класата на крепостните.

Към края на този период, когато демографският ръст започва да спада, цялото население на Яйоуе наброява 450 милиона; съотношението между собственици и асети е по-малко от 1:100. Половината от робите са именно крепостници. Двайсет години след Освобождението там пак живеят толкова хора, всички волни.

В колониите мъжкото съсловие, което се е формирало първо, налага своя модел върху структурата на робската система. Трудовите ядра отрано се развиват в социални групи, наричани общини, а те пък — в племена, всяко от които със собствена обособена йерархия. Членовете ѝ са подчинени на вожд, боса, господаря, корпорацията. Властолюбието, скъперничеството, конкуренцията, хомосексуалните привилегии и приемствеността във властта са установени и често пъти превръщани в твърда норма. Човек е можел да разчита на някаква сигурност единствено като част от племето при съблюдаване на неговите правила. Асети, продадени от техните общности на други места, нерядко е трябвало да служат вместо роби на робите в продължение на години, преди да ги приемат за членове на колектива.

Когато докарват жени, те стават собственост както на четирите картела, така и на съответните общини. Тази практика е поощрявана, за да се създаде двоен контрол.

Всеки опит за бунт — при положение че липсвала възможност да бъде организиран върху по-широка основа — бил смазан винаги с крайна жестокост, понеже корпорациите са притежавали несравнимо по-добро въоръжение. Вождовете влизали в споразумения с босовете, които, работейки за интереса на собствениците, се възползвали от съперничествата между племената и борбите за власт вътре в тях. Те поддържали пълно ембарго над „идеологията“, под което се разбираше образование и информация от всякакъв род извън границите на

местната колония. В повечето лагери чак до края на II век грамотността се е смятала за престъпление. Асет, заловен да чете, бивал ослепяван, като му капвали киселина в очите или му ги изваждали. Ако хванели някого, че слуша радио или пък има извод към телеканала, го оглушавали чрез електрически шок в тъпанчетата. Списъците на подобни наказания били дълги и подробни.

След двеста години, когато робското население набъбва и в много плантации се появява излишна работна ръка, започват постепенно да изтичат мъже и жени към *отрасловите ивици*, развивани от крепостници. Всъщност това става своего рода система. С течение на десетилетията въпросните зони укрепват и се превръщат в градчета, а градчетата — в големи центрове, обитавани предимно от крепостни.

Макар че лошите пророци сред собствениците изтъкват все по-растящата независимост на тези селища („асетвили“, „белогради“, дори „калнибърг“, както ги наричали), виждайки в тях една ясно очертаваща се заплаха, четворката продължава да смята, че съществува сигурен контрол. Не се позволява строителството на по-масивни сгради, нито укрепления от какъвто и да било характер. Притежанието на оръжие се е наказвало с изкормяне. Робите, разбира се, нямали достъп до никакви летателни средства и т.н.

Все пак „идеологията“ била позната в града. В края на втория век от колониалното иго корпорациите (при цялото цензуриране, филтриране и изопачаване на информацията) дават формално разрешение потомците на крепостните и някои деца от племената да се образуват до 14-годишна възраст. Позволява се робските общини да създават свои училища и да им продават учебници плюс други материали. Скоро картелите пускат новинарска и забавна програма по телеканалите за градовете. Грамотните работници започват да се ценят, а ограниченията на племенната структура изпъкват все по-очевидни. Закостеняло консервативни, мнозина вождове и босове не са можели, нито желали да променят отделни практики във време, когато унищожението на природните богатства изисква радикален поврат в целите. Хората проумяват, че Яйоуе няма да дава повече печалба, ако се изчерпват докрай рудните ѝ находища, съсичат се горите или пък разчитат на еднотипни насаждения.

Предстояло развитието на комплексни индустрии, модерни технологии и търсене на нови подходи в методиката.

През последните години от третия век, когато вече е невъзможно да се изнасят суровини, робският труд претърпява метаморфоза. Появява се разпределение на усилията със съзнателната цел не само да се ускори и поевтини производството, но също така работникът да остане невеж спрямо цялостния процес. Младата манифактурна промишленост била ръководена от корпорацията, в чието название отпадат думите „за използване на горската дървесина“. Тя бързо задминава предишните гиганти в областта на минодобива и селското стопанство, като жъне големи печалби при продажбата на масово тиражирани стоки на по-бедните народи от Уерел.

Далеч повече обществени брожения е имало във фабриките и заводските кръгове, отколкото в племенните колонии. Специалистите към четворката приписват това на увеличения брой „неподвластни“ крепостни и мнозина проповядват ликвидиране на училищата, разрушаване на градовете и възстановяване на затворените лагери за всички роби. Корпоративната градска милиция (гареоти, наети и докарани от света Уерел, плюс полиция от невъоръжено крепостничество) се разраства и превръща в нещо като значителна редовна армия. Нека подчертаем, че милиционерите са били всъщност доста сериозно въоръжени. Опитите за протест се съсредоточават предимно около предприятията, възприели разделението на труда. Асетите, които били в състояние да понесат много тежести, ако виждат разум в онова, което вършат, намират промяната за отвратителна, макар че условията на работа в известен смисъл биват подобвени.

И все пак Освободителното движение започва не от градовете, а именно в затънтените колонии.

ВЪСТАНИЕТО И ОСВОБОЖДЕНИЕТО

Въстанието се заражда от женските организации в лагерите на Великия континент. Те се съюзават за отпор срещу ритуалното изнасилване на момичетата, почти деца, и с искания за нови закони, които да забраняват сексуалното поробване от мъжете асети, груповите оргии, боя и убийството на жени. Както е известно, за това не са съществували никакви наказания.

Започват действията си първо чрез просвета сред своите съплеменнички и дечурлигата; после се борят за пропорционално участие в местните съвети, съставени само от мъже. Тези организации, наречени женски клубове, се разпространяват и на двата материка през третото столетие. Клубовете вдъхновяват толкова много робини да се преселят из градовете, че в картелите най-сетне надават ухо за оплакванията на вождовете и босовете. Споменатите шефове получават окуражение „да идат *там* и да си върнат фустите обратно“.

Тия набези, често водени от полицията на лагерите и подпомагани от корпоративната милиция, се провеждали понякога с нечувана бруталност. Градските крепостни, несвикнали с такова насилие, гневно реагират. От своя страна тукашните роби се присъединяват към преселничките, за да ги бранят и да се бият заедно с тях.

През 61 година преди новата ера асетите в Соайесо, провинция Айу, успяват да отблъснат полицейско нападение от колонията Надами (Селскостопанска плантаторска корпорация). Това прераства в щурм срещу самата плантация. Наказателните поделения били атакувани и опожарени. Някои вождове от Надами внезапно отварят лагерите на бунтовниците; други се опитват да защитят уплашените господари във фамилната Къща. Една робиня отключва вратата на оръжейния склад — така за първи път в историята на Яйоуе голяма група от потиснати получава достъп до мощни оръжия. Последвало масово унищожение на собствениците, но то е частично обуздано: повечето от децата в Къщата и двайсет мъже и жени са качени на влак, който ги откарва в

столицата. Ала никой възрастен роб, сражавал се против въстаниците, не е бил пощаден.

Скоро вълнението се разпространява в три съседни плантации. Всички племена се обединяват, побеждавайки силите на експлоататорите в бърза, ожесточена битка. Роби и крепостни от близките провинции се изсипват в Айу. Вождовете, стариците на лагерите и водачите на движението се срещат край Надами, за да обявят района за свободен.

Само след десет дни бомбени нападения и настъпление на войскови части смазват бунта. Заловените смелчаци били изтезавани и екзекутирани. Особено отмъщение сполетява град Соайесо. Оцелелите му жители (предимно малчугани и възрастни) биват изведени на улиците, а върху им пускат отново и отново товарни колички и вагонетки. Това било наречено „изравняване със земята“.

Победата на корпорацията се оказва лесна, но в друго имение също пламва сблъсък, тук убиват семейството на собственик, там избухва стачка на крепостници — навсякъде по света бунтовете не стихват.

Множество атаки над плантаторските складове и милиционерски бараки завършват с успех. Така въстаниците се снабдяват с оръжия, после се научават как да използват бомби и мини. В джунглите, из обширните блата те са имали предимството да връхлитат от засада. Става ясно, че властта се нуждае от повече подкрепления. Тогава докарват наемници от по-бедните народи на Уерел, ала не всички от тях са били верни и ефективни в боя. Корпорациите скоро успяват да убедят Вое Дайо да защити личните си интереси, като предостави обучени части на господарите от Яйоуе. Отначало правителството се съгласява неохотно, обаче 23 години подир Надами решава да потуши бунтовете веднъж завинаги. За целта изпраща 45-хилядна армия. Това са все вайоти (представители на наследствена военна прослойка) и даже собственици доброволци. Положението се обостря в значителна степен.

По-късно, към края на конфликта, на третата планета са убити 300 000 уерелиански войници — разбира се, предимно от Вое Дайо и най-вече вайоти.

Картелите започват да си оттеглят хората от Яйоуе, така че при последните боеве там не е имало почти никакви собственици освен

онези с пагони.

По време на трийсетгодишната борба за освобождение някои вождове и мнозина роби вземат страната на господарите, които им обещава гаранции за живота, възнаграждения и им раздават оръжие. Но дори тогава са се водили битки между враждуващите племена. След като корпорациите и армията биват отблъснати, местната война се разгаря навсякъде из Великия континент. Никакво централно управление не е могло да се наложи, докато Световната партия на Аберкам, която побеждава Партията на свободата в редица райони, изглежда почти пред прага да насрочи избирането на планетарен съвет. Ала скоро след това аберкамци се разпадат внезапно поради обвинения в корупция. Представителите на Екумен, поканени тук от Партията на свободата през заключителната фаза на сблъсъка, подкрепят именно тази групировка.

Първите избори, организирани от нея, утвърждават младата Конституция върху твърде нестабилна основа. На жените не се разрешава да гласуват, много вотове се изпращат само от вождовете, а някои стари йерархически структури биват запазени и узаконени. Настъпват още няколко ожесточени междуплеменни битки, периоди на вълнения и протести, докато обществото на Яйоуе най-после се консолидира. Планетата се присъединява към Екумените в година 11 от Освобождението (19 преди новата ера) и първият посланик идва по същото време.

Малко по-късно са приети важни поправки в Конституцията, които осигуряват на всички хора над 18 години тайно гласуване и им гарантират равни избирателни права.

---

[1] Според Екумените тяхната 2102 година се приема за начало на новата ера. — Б.авт. ↑

[2] С подчертано отрицателна оценка. — Б.ред. ↑

[3] Лишени от хлорофил, те се хранят с разлагащи се органични вещества. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.